

Sammanställning av lärarenkät kursprov 1 ht 2013

Titeln för kursprovet i svenska 1 och svenska som andraspråk 1 höstterminen 2013 var *I en annan värld*. I anslutning till kursprovet har 47 lärare besvarat en enkät som tar upp olika aspekter av provet. Av dessa undervisar 17 lärare i svenska 1, 14 lärare i svenska som andraspråk 1 och 16 lärare i både kurserna. Mer än hälften av de svarande lärarna, 29 stycken, undervisar inom den kommunala vuxenutbildningen. Med tanke på det begränsade underlaget måste alla slutsatser som dras i denna rapport beaktas med visst förbehåll.

Överlag får kursprovet positiv respons. I kommentarerna återkommer dock vissa synpunkter på kursprovets svårighetsgrad och detta särskilt i relation till elever som följer kursen i svenska som andraspråk och/eller går på vuxengymnasiet.

När sammanlagda procentsatser inte når upp till 100 % beror det på att alla lärare inte besvarat frågan.

Synpunkter på provets innehåll och utskick

Nästan tre fjärdedelar av lärarna (72 %) tycker att provet som helhet var *bra* medan drygt en fjärdedel (28 %) tycker att provet *inte var så bra*. Några synpunkter återkommer i kommentarerna: att provet var svårt för elever som läser svenska som andraspråk, att delprov B var särskilt svårt, samt att provet var mer anpassat för ungdomar än för elever vid vuxengymnasiet. Olika förslag på förbättringar framförs, såsom att utöka skrivtiden för delprovet i läsförståelse, vilket är av särskild vikt för elever som läser svenska som andraspråk. Synpunkten att provet skulle missgynna vuxna elever har att göra med temat för provet.

Provgruppen kommer i framtiden att lägga ännu större vikt vid att välja ämnen som passar både på ungdomsgymnasiet och inom vuxenutbildningen. Från och med september 2014 kommer det även att finnas ett nationellt prov i svenska 1 och svenska som andraspråk 1 som enbart får användas på komvux. För att minska problemet att elever med annat modersmål än svenska har haft svårt att klara delprov B inom den angivna tiden kommer provtiden att förlängas för elever som följer ämnesplanen i svenska som andraspråk från och med november 2014.

På frågan om hur utskicket i två omgångar fungerade svarar 81 % av lärarna att det fungerade *bra* och 19 % att det *inte fungerade så bra*. Även om en stor majoritet av lärarna alltså är positiva tar några lärare i kommentarerna upp att utskick i två omgångar ibland kan leda till att det blir rörigt.

Lärarinformation

Bland de svarande lärarna anser 89 % att de har haft *stor nytta* av lärarinformationen, provets gröna häfte, för provets genomförande, och 11 % att de haft *niss nytta* av den. Flera skriver att informationen var tydlig. En lärare framför synpunkten att den kunde ”bli ännu bättre om [den] förkortas”.

Delprov A: Muntlig framställning

Till delprov A ställer sig de allra flesta lärare positiva. 91 % skriver att delprovet gick *bra* i deras klass och 9 % att det *inte gick så bra*. Många lärare skriver att eleverna uppskattade delprovet och presterade bra. När

eleverna inte klarade provet ska det ofta ha berott på att de helt enkelt inte genomförde det. Vidare menar 81 % av lärarna att delprovet motsvarar kursplanen vad gäller svårighetsgrad. Av övriga svarande är det något fler som tycker att uppgiften ställer högre krav än kursplanen än vad som tycker att den ställer lägre krav.

Som inspirationsmaterial till den muntliga framställningen följde det med en dvd med bilder som anknöt till provtemat. Drygt hälften av lärarna, 55 %, anser att eleverna hade *viss nytta* av dvd:n, och 17 % menar att eleverna hade *stor nytta* av den. 28 % skriver att eleverna *inte hade någon nytta* av dvd:n. Kommentarererna är varierande. Provggruppen kan konstatera att dvd:n inte verkar ha fyllt sitt syfte och den kommer i kommande prov att ersättas med ett elevhäfte med inspirationsbilder och det elevmaterial som tidigare funnits som kopieringsunderlag i det gröna häftet med lärarinformation.

De svarande lärarna är mer positiva till ämnesförslagen än till dvd:n. Fördelningen är relativt jämn mellan de lärare som menar att eleverna hade *stor nytta* av förslagen (51 %) och de lärare som menar att eleverna hade *viss nytta* (47 %) av dem. Endast en lärare menar att eleverna *inte hade någon nytta* av dem. Flera lärare skriver att ämnesförslagen var till stort stöd för elever som hade svårt att komma igång själva medan andra elever hade egna idéer och klarade sig utan förslagen.

Det råder i stort sett enighet om att instruktionen till delprov A fungerade *bra*. Av lärarna svarar 98 % detta. Många skriver att instruktionen var tydlig. Vidare skriver 83 % av lärarna att elevformuläret fungerade *bra* som stöd för elevens planering och genomförande av det muntliga anförandet, medan 17 % skriver att det *inte fungerade så bra*. Positiva aspekter som lyfts fram är att elevformuläret är ett bra stöd för dispositionen och att det gör eleverna mer disciplinerade. Dock menar en del lärare att eleverna inte riktigt såg syftet med formuläret.

Såväl egna anteckningar som bedömningsmatris och noteringsunderlag har i stor utsträckning använts av lärarna vid genomförandet av delprov A. Bedömningsmatrisen har använts av 91 % av lärarna, medan 77 % skriver att de använt noteringsunderlaget och 66 % att de fört egna anteckningar. De olika materialen har alltså kompletterat varandra, men i kommentarerna lyfts särskilt bedömningsmatrisen fram som viktig. En lärare skriver till exempel: "Bedömningsmatrisen är mycket tydlig och konkret, och gör det lätt för mig att bedöma." Alla lärare som besvarat enkäten tycker att bedömningsmatrisernas nivåer motsvarar kunskapskravens nivåer.

Nedan visas svarsfördelningen på frågan hur stor nytta lärarna hade av bedömningsunderlaget vid bedömningen av delprov A.

Tabell 1. Bedömningsunderlag Delprov A

Bedömningsunderlag	Bra	Ganska bra	Inte så bra	Inget svar
Bedömningsmatriser	38 (81 %)	8 (17 %)	1 (2 %)	
Kommentarer till bedömningsmatriser	25 (53 %)	18 (38 %)		4 (9 %)

Drygt hälften av lärarna, 57 %, tycker att delprov A fungerar som *ganska stort* stöd för att betygssätta eleverna utifrån de kunskapskrav som delprovet motsvarar. Bland övriga svarande tycker 30 % att delprovet är ett *stort* stöd, 11 % att det är ett *ganska litet* stöd och 2 % att det *inte alls* är något stöd. De lärare som kommenterar menar att provet måste kompletteras av andra muntliga uppgifter.

Texthäftet

Knappt två tredjedelar av de svarande lärarna, 64 %, anser att texthäftets utformning var *bra*, medan en dryg tredjedel, 34 %, menar att texthäftets utformning *inte var så bra*. I kommentarerna återkommer synpunkten att urvalet av texter är mer lämpat för elever vid ungdomsgymnasiet än för vuxenstuderande, och särskilt svårt för vuxna elever som läser svenska som andraspråk. En lärare skriver bland annat: ”Ett starkt önskemål är att texterna ska passa vuxenstuderande, eftersom det numera är obligatoriskt för komvux att genomföra de nationella proven. Texter om dataspelande och fantasy är inte förstahandsval när vuxna läser på sin fritid.” Positiva synpunkter på texthäftet är att layouten fungerade och att ”referenserna är tydliga”.

Delprov B: Läsförståelse

På frågan hur delprov B gick svarar 66 % av lärarna att det gick bra i deras klass och 34 % att det inte gick så bra. De lärare som kommenterar menar att läsförståelsen överlag gick bra för elever som följer kursplanen i svenska 1 men mindre bra för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk 1. Det som framför allt efterfrågas är anpassning för andraspråkselever i form av längre skrivtid. Ett representativt svar är: ”Det stora problemet var att tiden var väldigt knapp. Många blev superstressade. Att läsa in alla texter och kunna svara på djupet blev tufft för flera av eleverna som ju inte har svenska som modersmål. Många hann inte prova på alla uppgifter. En timme till hade inte varit fel.” I enkäten återfinns också den specifika frågan ”Innehöll texthäftet en rimlig textmängd för eleverna att bearbeta under den angivna provtiden?”. Här svarar 60 % av lärarna att texthäftet gjorde det medan 38 % inte anser textmängden som rimlig. Kritiken liknar den som framförts på den övergripande frågan om hur delprovet gick, det vill säga att textmängden (i relation till provtiden) var för omfattande för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk. Som tidigare nämnts kommer tiden för delprov B att utökas från och med november 2014.

Lärarna har också fått besvara frågan hur de upplever texterna i texthäftet med hänsyn till svårighetsgrad. Knappt hälften av lärarna, 45 %, upplevde att texternas svårighetsgrad låg på *medelnivå*, medan 30 % upplevde dem som *ganska svåra* och 23 % som *svåra*. Endast en svarande menar att texterna var *ganska lätta*. Texterna upplevs som svåra för elever i svenska som följer ämnesplanen i svenska som andraspråk både vad gäller ordförråd och krav på förförståelse. Dock anser de flesta lärare formuleringarna i läsuppgifterna som *ganska tydliga* (66 %). I övrigt fördelar sig svaren som följer: 13 % upplevde formuleringarna som *tydliga*, 15 % som *ganska otydliga* och 4 % som *otydliga*.

Av lärarna anser 62 % att delprovet motsvarar kursplanen vad gäller svårighetsgrad medan 32 % menar att delprov B ställer högre krav än kursplanen. En lärare kommenterade ”att det inte alltid [är] säkert att man arbetat med de stilmedel som efterfrågas”. Endast en svarande anser att uppgifterna ställer lägre krav än kursplanen. Knappt tre fjärdedelar av lärarna (72 %) menar att deras elever hade *stor nytta* av kopieringsunderlaget till delprov B, 23 % att de hade *viss nytta* av underlaget och 4 % att de *inte hade någon nytta* av det. Några lärare skriver att de kompletterade med exemplen från provgruppens webbplats.

En majoritet av lärarna, 85 %, anser att bedömningsunderlagets nivåer motsvarar kunskapskravens nivåer. Vidare anser 13 % av lärarna att bedömningsunderlagets nivåer är högre än kunskapskravens nivåer. Endast 2 % menar att bedömningsunderlagets nivåer är lägre än kunskapskravens nivåer. De flesta lärare (87 %) anser också att bedömningsunderlaget ger tillräckligt god hjälp för bedömning av elevlösningar. Av kommentarerna framgår att flera lärare tycker att underlaget inte är perfekt, men så bra som det är möjligt: ”Det ÄR svårt att avgöra bedömningen rörande nyanser i vissa svar. Att hitta klockrena träffar i bedömningsunderlaget är ju inget man kan förvänta sig, men underlaget ger en tydlig fingervisning för det mesta. Samtal med kollegor får komplettera när osäkra gränsfall dyker upp.” Några lärare skriver att

bedömningsanvisningarna är tydliga och att det i sig är bra, men att det ibland kan leda till att bedömningen av elevlösningarna blir snäv och hård.

I vilken utsträckning fungerar då delprov B som stöd för att betygssätta eleverna utifrån de kunskapskrav delprovet motsvarar? Ungefär hälften av lärarna (51 %) anser att delprovet i *ganska stor* utsträckning är ett stöd vid betygssättningen. Vidare svarar 21 % att delprovet är ett *stort stöd* vid betygssättningen och 26 % att det är ett *ganska litet* stöd. Enbart en lärare menar att delprovet *inte ger något* stöd vid betygssättningen.

Delprov C: Skriftlig framställning

På frågan hur delprov C gick i den aktuella klassen svarar 72 % att det gick *bra* och 26 % att det *inte gick så bra*. Förutom mer specifika svar om betygsfördelning bland eleverna tar några lärare upp att flera elever fått F på grund av bristande källhänvisningar. Det råder i det närmaste enighet (98 %) om att delprov C motsvarar kursplanen vad gäller svårighetsgrad.

Ungefär hälften av lärarna (51 %) menar att textmaterialet i *bög grad* var lämpligt som underlag för skrivuppgifterna. En positiv kommentar är till exempel att ”Det är lätt att hitta beröringspunkter och stöd i texter[na]”. Bland övriga svarande lärare anser 41 % att *vissa texter fungerade* och 9 % att texterna inte fungerade. En lärare jämför textmaterialet med delprov A:s inspirationsmaterial och jämförelsen faller ut till det muntliga provets fördel: ”Inspirationsmaterialet och förslagen till delprov A innehöll en spännande bredd, men endast lite av detta återfanns i underlagen till delprov B och C.”

När det gäller kopieringsunderlaget till delprov C anser 43 % av lärarna att eleverna hade *stor nytta* av det och 55 % att eleverna hade *viss nytta* av det. Kommentarererna är här inte särskilt många, men överlag positiva. Några lärare skriver till exempel att kopieringsunderlaget fungerade som en bra utgångspunkt för diskussioner i klassen.

Delprov C innehåller fyra valbara uppgifter. Tre fjärdedelar av lärarna anser att dessa uppgifter är likartade i svårighetsgrad och karaktär.

Nästan alla som besvarat enkäten, 98 %, anser att bedömningsmatrisernas nivåer motsvarar kunskapskravens nivåer. ”Ja”, kommenterar en lärare, och fortsätter: ”men kraven är mycket höga”. Endast en lärare tycker att bedömningsmatrisernas nivåer är högre än kunskapskravens nivåer.

Nedan visas svarsfördelningen på frågan hur bedömningsunderlaget fungerade vid bedömningen av elevlösningarna.

Tabell 2. Bedömningsunderlag Delprov C

Bedömningsunderlag	Bra	Ganska bra	Inte så bra	Inget svar
Bedömningsmatriser	8 (17 %)	39 (83 %)		
Bedömda elevlösningar	25 (53 %)	20 (43 %)	1 (2 %)	1 (2 %)

En lärare menar att ”bedömningsmatrisen är konkret och tydlig, vilket jag uppskattar mycket!!” medan en annan skriver att ”generellt tyckte vi att elevlösningarna låg på en högre nivå än vad matrisen visade”. Vad gäller mängden elevlösningar som bedömningsexempel framför flera lärare synpunkten att det borde vara fler exempel från kursen svenska som andraspråk 1. Det är 23 % av lärarna som anser att antalet elevlösningar i häftet med bedömningsanvisningar var *för få*. De flesta lärare, 72 %, anser dock att antalet elevlösningar var *lagom*. Endast en svarande anser att de var *onödigt många*.

Precis som när det gäller de övriga delproven anser drygt hälften av lärarna (57 %) att delprov C fungerar som ett *ganska stort* stöd för att betygssätta eleverna utifrån de kunskapskrav som delprovet motsvarar. Knappt en tredjedel, 32 %, anser att delprov C är ett *stort* stöd för betygssättningen och 9 % att det är ett *ganska litet* stöd. Bara några få lärare har kommenterat detta. En skriver bland annat att ”överlag ges [i delprovet] en god bild av elevens kunskap” medan en annan lärare menar att processkrivning är att föredra.

Andra aspekter på provet

Nedan följer en uppställning som visar hur kursprov 1 bedömts. Som framgår sambedöms framför allt delprov C. I kommentarerna tar några lärare upp att sambedömning fordrar mycket tid, som ibland inte finns på skolorna.

Tabell 3. Hur har proven bedömts? Fler än ett valbart alternativ är möjligt.

	Delprov A	Delprov B	Delprov C
Samtliga elevprestationer har sambedömts	11 (23 %)	7 (15 %)	12 (26 %)
Många elevprestationer har sambedömts	3 (6 %)	4 (9 %)	12 (26 %)
Vissa elevprestationer har sambedömts	7 (15 %)	13 (28 %)	13 (28 %)
Samtliga elevprestationer har bedömts av mig ensam	24 (51 %)	23 (49 %)	9 (19 %)
Samtliga elevprestationer har bedömts av en annan lärare			1 (2 %)
På annat sätt	2 (4 %)		

Ungefär en femtedel (21 %) av lärarna svarar att någon av deras elever använde cd:n/usb-minnet med texthäftet inläst. Fler var de elever som använde sig av ordlista/ordbok: 17 % av lärarna uppger att eleverna i *stor* utsträckning gjorde det, 26 % att eleverna i *ganska stor* utsträckning gjorde det, 32 % att eleverna i *ganska liten* utsträckning gjorde det medan 23 % uppger att eleverna *inte i någon utsträckning* gjorde det. En lärare skriver att ”[t]exthäftet var mycket svårt och många elever var tvungna att ägna en stor del av provtiden till att slå i ordböcker” och en annan att många av eleverna inte har någon vana vid att slå i ordböcker. Andra lärare skriver att det är svårt att avgöra i vilken grad eleverna använde ordböcker.

Av lärarna anger 28 % att provet gick *bra* för elever med funktionsnedsättning, 38 % skriver att det gick *ganska bra* och 6 % att det gick *ganska dåligt*. Det ska påpekas att 28 % av lärarna inte besvarat denna fråga; att bortfallet är stort beror på att alla svarande lärare inte haft elever med funktionsnedsättning. Vanliga anpassningar som gjorts för elever med funktionsnedsättning är längre skrivtid, genomförande av provet i mindre grupp, möjlighet att skriva provet på dator, samt möjlighet att lyssna på de inlästa texterna.

Drygt hälften av lärarna (55 %) anser att kursprovet i *ganska stor* utsträckning påverkar deras tolkning av ämnesplanens kunskapskrav. 23 % anser att kursprovets påverkan på tolkningen av ämnesplanen är *stor*, 13 % att den är *ganska liten* och 6 % har svarat att kursprovet *inte alls* påverkar tolkningen av ämnesplanen. Svarsfördelningen är likartad när det gäller i vilken utsträckning kursprovet påverkar undervisningen: 19 % anser att påverkan är *stor*, 53 % att den är *ganska stor*, 23 % att den är *ganska liten* och 4 % att kursprovet *inte alls* påverkar undervisningen. I anslutning till denna tvådelade fråga lyfter en del lärare fram positiva

aspekter som att kursprovet är en ”bra fortbildning och [fungerar] som en kompass” och att kursprovet påverkar undervisningen i en positiv riktning. Några lärare ser dock mer negativt på denna påverkan och menar att kursprovet ”blir en dold läroplan istället för ett stöd i bedömningen”.

Avslutningsvis vill provgruppen betona att vi är tacksamma för alla synpunkter och förslag på förändringar som har inkommit. De är till stor hjälp i vårt fortsatta arbete med kommande kursprov.

Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk

Box 527

751 20 UPPSALA

Malin Mark

malin.mark@nordiska.uu.se